

Accountantsverslag 2013, Samen stappen gezet

***reactie van het college aan de
raad van de gemeente Haarlem***

1. INLEIDING

In het kader van de opdracht die aan de accountant, PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (PwC) is verstrekt, heeft PwC het accountantsverslag 2013 “samen stappen gezet” uitgebracht. In hoofdstuk 1 “Onze Kernboodschappen”, zijn de bevindingen vanuit de jaarrekeningcontrole en de controle op uitgevoerde verbijzonderde interne controle door de accountant samengevat. Onder paragraaf 3 van de reactie geven we per kernboodschap onze reactie en beoogde opvolging in 2014.

2. SAMENVATTENDE CONCLUSIE

Het college stelt vast dat het jaarrekeningtraject beter is verlopen dan in 2012. De eigen organisatie heeft in de meeste gevallen vooraf een kwaliteitscheck kunnen uitvoeren. De dossiers waren van voldoende kwaliteit en zijn tot stand gekomen met eigen mensen en met slechts beperkte inzet van externen. De accountant heeft geen constatering gedaan die niet ook uit de controle door de eigen organisatie is gebleken.

3. KERNBODSCHAP BIJ DE JAARREKENINGCONTROLE

- A. *“Wij hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt op de aspecten echtmatigheid en getrouwheid en wij hebben geen bevindingen ten aanzien van uw SiSa-bijlage..”***

Het college heeft met instemming kennis genomen van de goedkeurende verklaring die de accountant heeft afgegeven voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid van de jaarrekening en bijbehorende SiSa bijlage onder voorbehoud van ongewijzigde vaststelling door de raad.

Het te nemen besluit inzake de vaststelling van de jaarrekening 2013 is opgenomen in 5.1 van Jaarverslag en Jaarrekening 2013.

- B. *“De financiële positie van de gemeente Haarlem is een belangrijk aandachtspunt. De invoering van de decentralisaties zal daarnaast een grote impact kunnen hebben op uw financiële situatie. U bent als raad geïnformeerd over de schuldsituatie.”***

Het college is zich bewust van de matige financiële positie en de relatief hoge schuldenpositie. Versterking van sturing en beheersing hebben in de afgelopen periode zichtbare resultaten opgeleverd. Tegelijkertijd is het meerjarig programma 'Haarlem presteert beter' nog niet voltooid. Bovendien komen nieuwe taken op de gemeente af in het sociale domein en zal er nog € 10 miljoen structureel bezuinigd moeten worden. Een nog sterkere en dus meer pro actieve sturing is noodzakelijk gelet op de nieuwe risico's die op ons afkomen en gelet op de matige financiële positie. De noodzaak van een pro actieve sturing hebben wij als college eerder geïndiceerd in de brief van 18 februari 2014 inzake ontwikkeling begrotingskader 2014-2018.

- C. *“Gedurende 2013 zijn aanzienlijke verbeterstappen gerealiseerd in het jaarrekeningproces. Belangrijke dossiers waren al in een vroeg stadium met ons afgestemd. Het balansdossier was van voldoende kwaliteit. Deze kwaliteit is behaald met inzet van eigen mensen en beperkte inzet van externen (zoals dat in 2012 het geval was). Er is een groot verschil in oplevering tussen dossiers die via de afdeling K&C (na review) zijn opgeleverd en dossiers die direct vanaf de afdeling aan ons zijn opgeleverd.”***

Het college ziet hierin een bevestiging op de progressie van het programma "Haarlem presteert beter". Het afgelopen jaar is met de hardcloses in mei en september een goede basis gelegd voor de afsluiting ultimo 2013. Daarnaast hebben de medewerkers specifieke training gehad en zijn hun werkzaamheden door K&C beoordeeld. Deze beweging zal komend jaar worden doorgezet met als doel een door de gemeente zelf samengesteld en gecontroleerde jaarrekening op te leveren voor de accountantscontrole. De opmerking van de accountant en de interne bevindingen zullen meegenomen worden in de hardclose van 2014.

- D. “Een belangrijk onderdeel van de interne beheersing is het uitvoeren van interne controles. De nadruk van de kwaliteitsverbetering van de interne controles heeft bij de gemeente Haarlem op het tweede half jaar gelegen. Wij vragen uw specifieke aandacht voor de aangescherpte richtlijnen ten aanzien van het steunen op de interne controles. De positionering van K&C binnen M&S zou naar onze mening aangepast moeten worden naar een meer onafhankelijker positie.”**

In het programma 'Haarlem presteert beter' is benoemd dat de gemeente haar zelf controlerend vermogen wil versterken en self compliant wil zijn. Daarmee is het niveau van interne controle benoemd. Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van de interne controle zullen worden verwerkt in de werkinstructies van de interne controle processen of op het niveau van het interne controle jaarplan. De evaluatie en positionering van de afdeling K&C staan voor het tweede kwartaal van 2014 gepland.

- E. “Tijdens de jaarrekeningcontrole was het MPG nog niet gereed. Ook de risicoparagraaf met betrekking tot de grondexploitaties was ten opzichte van de gemaakte afspraken pas in een zeer laat stadium beschikbaar. Dit heeft de controle van de grondexploitaties bewerkelijk gemaakt. De uitgangspunten van het MPG zijn in de jaarrekening 2013 verwerkt. Wij dringen er op aan dat het MPG bij het opstellen van de jaarrekening gereed is. “**

Het college beschouwd het Meerjarenplan Grondexploitaties (MPG) als een kaderstellend stuk wat samen met de kadernota aan de raad wordt aangeboden. Dit document wordt niet opgesteld ten behoeve van een accountantscontrole. Wel zal er alles aan worden gedaan om bij de accountantscontrole de gebruikte inzichten rondom het toekomstbeeld van grondexploitaties aan de accountant beschikbaar te stellen zodat een goed beeld kan worden gevormd over de balanspositie. Daarbij kunnen er geen grote verschillen optreden tussen de inzichten bij de jaarrekening en het MPG bij de kadernota afgezien van gebeurtenissen na balansdatum die bij het opstellen van de jaarrekening niet bekend waren.

- F. “In 2013 is het contract met een afvalverwerker opgebroken om te komen tot een contract met een langere looptijd en een lager tarief. Een concurrente afvalverwerker heeft vervolgens een claim ingediend omdat zij van mening is dat het nieuwe contract Europees aanbesteed had moeten worden. Hierover wordt momenteel een procedure gevoerd waarover in 2014 een eerste uitspraak wordt verwacht. Voor deze claim is een voorziening gevormd van € 1,3 miljoen.”**

Het college onderkent de risico's die lopen rondom de kosten voor afvalverwerking en heeft derhalve een voorziening getroffen om deze af te dekken.

- G. "In 2013 is een voorziening gevormd voor BTW risico's vooruitlopend op een boekenonderzoek van de belastingdienst naar het BTW- compensatiefonds. een uitgebreid onderzoek is zelf uitgevoerd. Naar aanleiding van dit onderzoek is geconstateerd de gemeente een aantal grote risico's loopt. Op basis hiervan is een voorziening van € 3,3 miljoen ten laste van de exploitatie en € 2 miljoen ten laste van de grondexploitaties verwerkt. Het College heeft bevestigd dat het volledige dossier aan de belastingdienst zal worden overhandigd."**

In 2013 is, als onderdeel "Haarlem Presteert Beter" gestart met het project fiscale beheersing. Dit project heeft de volgende doelstellingen:

- Zichtbaar voldoen aan bestaande wet- en regelgeving (compliance)
- Fiscaal bewustzijn creëren binnen de gemeente
- Inzicht in en beheersen van fiscale risico's

Uit de risico scan kwam naar voren dat diverse dossier niet voldeden aan fiscale wet- en regelgeving. De komende periode gaan wij, mede in het kader van horizontaal toezicht, in gesprek met de Belastingdienst over deze dossiers. In het project zal in 2014 met name aandacht besteed worden aan de maatregelen die noodzakelijk zijn om deze risico in de toekomst te reduceren. Het betreft hier de volgende te nemen beheersingsmaatregelen.

1. Voldoende kennis
2. Afspraken over de verwachtingen ten aanzien van de uitvoerende afdelingen
3. Nadere invulling en betere positionering van de fiscale functie
4. Vastlegging van de hiervoor genoemde afspraken in processen
5. Opstellen van (verbijzonderde) interne controles
6. Vaststelling van een interne gedragscode
7. Jaarlijkse rapportage van de resultaten van de interne controle, eventueel afstemming met de Belastingdienst

- H. "In 2013 is in het kader van Haarlem presteert beter geïnvesteerd in het opleidingsniveau van de medewerkers. En ook in 2014 zal hier mee verder worden gegaan. De in 2012 gestarte hardcloses zijn in 2013 voortgezet. In de paragraaf bedrijfsvoering is een update toegelicht. Het tijdsplan van Haarlem presteert niet wordt gehaald. Hiernaast is aangegeven dat o.a. het budgetbeheer in 2014 verder moet worden verbeterd en ook de kwaliteit van de periodieke afsluitingen. De 'zachte' kant van deze veranderingen vergen ook in 2014 aandacht."**

Het college onderkent dat onderdelen van Haarlem Presteert Beter in 2013 niet afgerond zijn, maar heeft wel de verwachting dat het programma in 2014 afgesloten kan worden. Haarlem Presteert Beter is een plan met een hoog ambitie niveau en doorlooptijd van slechts drie jaar. Er is bewust gekozen om de druk op het programma hoog te houden om de noodzakelijke verandering te weeg te brengen. De resultaten hiervan zijn dan ook al zichtbaar en worden door de accountant onderstreept.

Het eerste halfjaar van 2014 staat in het teken van het afronden van de openstaande punten van het programma 2013. Verder zal het tweede half jaar in het teken staan van de "budgethouder centraal". Dit onderdeel heeft als doel dat de budgethouder voortdurend weet waar hij staat o.b.v. vastgelegde gegevens in systemen. De budgethouder kan geheel vertrouwen op de informatie die uit de systemen komt. De budgethouder beheerst zijn budgetten en kan op elk gewenst moment daarover verantwoording afleggen. Een goede

samenwerking tussen lijn en staf is daartoe noodzakelijk. De budgethouder geeft invulling aan de beheersing van zijn budgetten binnen de gestelde kaders van uitvoering en verantwoording. De staf ondersteunt de budgethouder vanuit een geprotocolleerde werkwijze bij de verwerking van gegevens.

- I. *“In 2013 kan net als in 2012 de volledigheid van de verhuuropbrengsten nog niet geheel worden gegarandeerd. Wij hebben hiervoor een onzekerheid opgenomen. De organisatie heeft een nadere analyse uitgevoerd in 2013. Wij adviseren hier komend jaar prioriteit aan te geven en de aansluiting te maken tussen de verhuuradministratie en de vastgoedportefeuille te maken.”***

In 2013 zijn de werkprocessen van huur en verhuur vastgesteld en geïmplementeerd en deze worden in 2014 verder verfijnd en getoetst. Tevens is de prognose van de verhuuropbrengst geactualiseerd en aangepast op het bezit. Op basis van de maandelijkse interne controle kan worden geconcludeerd dat het inzicht in de vastgoedportefeuille is vergroot en de verhuuradministratie verder op orde is gebracht. Gevolg hiervan is dat naast de maandelijkse aansluiting van de sub-administratie en de financiële administratie op de vaste afsluitmomenten het standenregister is getoetst en de afwijkingen in opbrengsten zijn geanalyseerd.

- J. *“De monitoring op de informatie rondom de voorziening boventalligen dient te worden aangescherpt. Deze controle is intensief geweest en heeft tot veel afstemming geleid. In 2013 is de reserve frictie toegevoegd aan de voorziening boventalligen. Met alle werknemers in de voorziening zijn vaststellingsovereenkomsten afgesloten.”***

De monitoring van de bovenformatieven zal in 2014 extra aandacht krijgen. In voorbereiding zijn besluiten om alle bovenformatieven op één organisatorische plek onder HRM onder te brengen en alle budgetten en voorzieningen op één kostenplaats. Hiermee wordt de uitvoering van de werk naar werk trajecten, vaststellingsovereenkomsten en de prognose, bewaking en verantwoording van de kosten aanmerkelijk vereenvoudigd. Tevens zijn beheersmaatregelen in voorbereiding om het aantal bovenformatieven en de kosten verder te verlagen. Naar verwachting zal hierover in april worden besloten.

De bewering van de accountant dat met alle bovenformatieven afspraken gemaakt zijn is feitelijk niet geheel juist. Correcter is om te stellen dat met alle bovenformatieven vallend onder het sociaal statuut 2011 afspraken zijn gemaakt over een werk-naar-werk-traject of wordt door middel van een vaststellingsovereenkomst het einde van het dienstverband vastgelegd. In geval geen passend werk wordt gevonden en geen vaststellingsovereenkomst wordt gesloten, volgt een WW-traject. Bovenformatieven vallend onder het sociaal statuut 2006 hebben een hogere ontslagbescherming. Ook met deze groep worden afspraken gemaakt over tijdelijk werk en waar mogelijk beëindiging van het dienstverband door middel van overeenkomst.

- K. *“Op basis van aanvullende analyses en werkzaamheden in 2013 zijn de schattingen van de erfpacht claim aangepast. Dit leidt in 2013 tot een aanvullende dotatie van € 3,5 miljoen. Wij kunnen ons vinden in de gehanteerde uitgangspunten. Het college heeft een besluit genomen dat het gelijkheidsbeginsel ten aanzien van deze voorziening wordt gehanteerd.”***

We onderschrijven bovenstaande bevindingen. In 2014 en 2015 vindt afwikkeling van dit dossier plaats. Periodiek zal een stand van zaken worden gegeven over de uitputting van deze voorziening. In april 2014 besluit het college over de aanpak van de erfpachtproblematiek.